

T.C.
TRABZON ÜNİVERSİTESİ
PROGRAM TASARIMI, ONAYI, İZLENMESİ VE GÜNCELLENMESİ
KILAVUZU

1. Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Temel İlkeler

1.1. Amaç

Bu Kılavuzun amacı; Trabzon Üniversitesinde ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde yürütülen mevcut veya yeni açılacak programların tasarımı, onayı, öğretim planlarının oluşturulması, ders öğrenme çıktılarının program çıktılarıyla ilişkilendirilmesi, öğrenci iş yüküne dayalı AKTS kredilerinin belirlenmesi, programların izlenmesi, değerlendirilmesi ve güncellenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Bu Kılavuz ile programların; Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi, Üniversitenin stratejik planı, eğitim-öğretim politikası, kalite güvencesi sistemi, Yükseköğretim Kalite Kurulu ölçütleri, ilgili ulusal ve uluslararası yeterlilikler ile iç ve dış paydaş görüşleri doğrultusunda sürekli iyileştirilmesi amaçlanır.

1.2. Kapsam

Bu Kılavuz; Trabzon Üniversitesine bağlı fakülte, enstitü, konservatuvar, yüksekokul ve meslek yüksekokullarında yürütülen ön lisans, lisans ve lisansüstü programların tasarımı, açılması, öğretim planlarının hazırlanması, ders bilgi paketlerinin oluşturulması, program ve ders öğrenme çıktılarının belirlenmesi, AKTS iş yükü hesaplamaları, program izleme, değerlendirme ve güncelleme süreçlerini kapsar.

Yeni program açılması, programa öğrenci alınması, öğrenci alımının durdurulması, program kapatma, program adı değişikliği ve benzeri işlemlerde Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen usul, ilke ve kararlar saklıdır.

1.3. Dayanak

Bu Kılavuz; 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, ilgili yükseköğretim mevzuatı, Trabzon Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliği, Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği, Trabzon Üniversitesi ilgili yönerge, usul ve esasları ile Senato kararları çerçevesinde hazırlanmıştır.

Bu Kılavuzun uygulanmasında Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen program açma, öğrenci alma ve eğitim-öğretime başlama/sürdürme ölçütleri; Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi; Yükseköğretim Kalite Kurulu değerlendirme ölçütleri; Trabzon Üniversitesi stratejik planı, eğitim-öğretim politikası, kalite politikası ve ilgili iç düzenlemeleri esas alınır.

1.4. Tanımlar

Bu Kılavuzda geçen;

Akademik birim: Fakülte, enstitü, konservatuvar, yüksekokul ve meslek yüksekokulunu,

AKTS: Avrupa Kredi Transfer ve Biriktirme Sistemini,

T.C.
TRABZON ÜNİVERSİTESİ
PROGRAM TASARIMI, ONAYI, İZLENMESİ VE GÜNCELLENMESİ
KILAVUZU

Birim kurulu: İlgili fakülte, enstitü, konservatuvar, yüksekokul veya meslek yüksekokulunun yetkili akademik kurulunu,

Ders bilgi paketi: Dersin amacı, içeriği, öğrenme çıktıları, haftalık ders akışı, öğretim yöntemleri, ölçme ve değerlendirme yöntemleri, AKTS iş yükü ve program çıktılarıyla ilişkisini gösteren bilgi setini,

Ders öğrenme çıktısı: Bir dersi başarıyla tamamlayan öğrencinin kazanması beklenen bilgi, beceri ve yetkinlikleri,

Dış paydaş: Mezunlar, işverenler, sektör temsilcileri, meslek kuruluşları, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve ilgili diğer kişi/kuruluşları,

İç paydaş: Öğrenciler, akademik ve idari personel ile Üniversite içindeki ilgili kurul, komisyon ve birimleri,

Öğrenci iş yükü: Öğrencinin bir ders veya öğrenme faaliyetine ilişkin öğrenme çıktılarına ulaşmak için ders içi ve ders dışında harcadığı toplam süreyi,

Öğretim planı: Programda yer alan zorunlu, seçmeli, ortak zorunlu, uygulamalı, staj, proje, tez ve benzeri ders/çalışmaların dönemlere göre dağılımını,

Program çıktısı/program yeterliliği: Programı başarıyla tamamlayan öğrencinin sahip olması beklenen bilgi, beceri ve yetkinlikleri,

TYYÇ: Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesini,

UBYS: Üniversite Bilgi Yönetim Sistemini,

Üniversite: Trabzon Üniversitesini,

ifade eder.

1.5. Temel İlkeler

Program tasarımı, onayı, izlenmesi ve güncellenmesi süreçlerinde aşağıdaki ilkeler esas alınır:

- a) Programlar, Üniversitenin stratejik planı, eğitim-öğretim politikası, kalite politikası ve ilgili üst politika belgeleriyle uyumlu olarak tasarlanır.
- b) Program çıktıları; TYYÇ, ilgili ulusal ve uluslararası yeterlilikler, varsa ulusal çekirdek eğitim programı ve program akreditasyonu ölçütleri dikkate alınarak belirlenir.
- c) Program tasarımı ve güncelleme süreçlerinde iç ve dış paydaş görüşleri alınır, değerlendirilir ve karar süreçlerine yansıtılır.
- ç) Ders öğrenme çıktıları, program çıktılarıyla ilişkilendirilir; ölçme ve değerlendirme yöntemleri öğrenme çıktılarıyla uyumlu şekilde belirlenir.
- d) AKTS kredileri, öğrenci iş yüküne dayalı olarak belirlenir ve düzenli aralıklarla izlenir.
- e) Programlar kanıta dayalı, katılımcı, şeffaf, izlenebilir ve sürekli iyileştirmeye açık şekilde yürütülür.
- f) Program tasarımı, izleme ve güncelleme süreçlerinde alınan kararlar kayıt altına alınır ve ilgili paydaşlarla

T.C.
TRABZON ÜNİVERSİTESİ
PROGRAM TASARIMI, ONAYI, İZLENMESİ VE GÜNCELLENMESİ
KILAVUZU

uygun yöntemlerle paylaşılır.

2. Programların Tasarımı ve Onayı

Programların tasarımında en önemli husus hedeflenen öğrenme çıktılarına erişimi sağlayacak bir yapının kurulmasıdır. Bu bağlamda mevcutta yer alan veya yeni açılacak programların tasarlanmasında dikkat edilmesi gereken hususlar;

- 1) Program tasarımının stratejik plan ile uyumu: Program tasarımına geçilmeden önce üniversitenin ve birimin stratejik planında yer alan eğitim öğretim hedefleri incelenmeli ve programa uygun hedefler belirlenmelidir.
- 2) Program tasarımının eğitim politikası ile uyumu: Program tasarımına geçilmeden önce üniversitenin eğitim öğretim politikası incelenerek olası yeniliklerin takip edilmesi sağlanmalıdır. Tüm birimlerde yürütülen eğitimlerde program tasarımının ve öğrenme çıktılarının eğitim öğretim politikası ile uyumlu olması sağlanmalıdır.
- 3) Program tasarımının TYYÇ ile uyumu: Program tasarımı çalışmalarında ulusal (TYYÇ) ve uluslararası (EQF-LLL, QF-EHEA) yeterlilikler göz önünde bulundurularak bir tasarım oluşturulmalıdır. Bu sayede mezun olacak öğrenci uluslararası düzeyde yetkinlikler kazanmış olacağından ülkemizin rekabet edebilirlik düzeyi de artırılmış olacaktır.
- 4) İç ve dış paydaş katılımının sağlanması: Program tasarımlarının (amaçlar, öğrenme çıktıları, bilgi-beceri-yetkinlikler, dersler, ders bilgi paketleri, AKTS vd.) oluşturulmasında veya güncellenmesinde iç ve dış paydaş görüşleri alınmalıdır. Burada amaç iç paydaş (öğrenci) ile dış paydaş (işveren) arasında köprü oluşturarak sektörün ihtiyaçları ve güncel gereklilikler doğrultusunda bir program tasarımının oluşturulmasını sağlamak olmalıdır. Bu sayede yeni açılacak veya mevcut programlar en güncel gereklilikler gözetilerek oluşturulacağından mezunların edineceği yetkinliklerle iş bulma düzeyleri artacaktır.
- 5) Ulusal çekirdek eğitim programı: Program tasarımı oluşturulurken varsa ulusal çekirdek eğitim programı içeriği göz önünde bulundurulmalıdır.
- 6) Ulusal ve Uluslararası Akreditasyon Kuruluşları Ölçütleri: Yükseköğretim Kalite Kurulu, Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından yetkilendirilmiş akreditasyon kuruluşları ile uluslararası akreditasyon kuruluşlarının ölçütlerinde yer alan temel gerekliliklerin de göz önünde bulundurulması esastır. Programların tasarlanmasında yukarıda sıralanan maddelerde yer alan içeriklerin yanı sıra birime özgü uygulamalar da özenle derlendikten sonra program tasarımı aşamasına geçilmelidir. Bu kapsamda izlenecek yol Tablo 1’de özetlenmiştir.

T.C.
TRABZON ÜNİVERSİTESİ
PROGRAM TASARIMI, ONAYI, İZLENMESİ VE GÜNCELLENMESİ
KILAVUZU

Tablo 1. Program tasarımı iş akış şeması

	YENİ PROGRAM AÇMA SÜRECİ
1	Program tasarımı (<i>Bölüm / Ana Bilim /Sanat Dalı Kurul Kararı</i>)
2	Program tasarımının birim kurullarında görüşülmesi (<i>Akademik Birim Kurul Kararı</i>)*
3	Program tasarımının Üniversite Eğitim Komisyonunda görüşülmesi (<i>Üniversite Eğitim Komisyonunun Görüşü</i>)
4	Program tasarımının Senato onayına sunulması (<i>Senato Onayı</i>)
5	Program tasarımının YÖK onayına sunulması

*: *Akademik Birim: Fakülte, Enstitü, Konservatuvar, Yüksekokul, Meslek Yüksekokulu*

İlk defa açılacak bir programa ait program tasarım dosyası hazırlanırken gerekçe, ulusal ve uluslararası örnekler, dersler ve ders içerikleri, öğrenme çıktıları, öğrenme çıktılarının TYYÇ ile uyumu, programın eğitim öğretim politikasına katkıları, birim akademik kadro durumu veya gereklilikleri, fiziki alt yapı, mezunların iş bulma olanakları vb. konular dikkate alınmalı ve başvuruda gerekli belgelere yer verilmelidir. Mevcut programların tasarımının gözden geçirilmesi çalışmalarında ise gerçekleştirilen güncellenmenin gerekçeleri detaylı bir şekilde açıklanmalı ve tüm revizyonlar karar ekinde sunulmalıdır. Programların tasarımı çalışmaları yıllık ve mezuniyet çevrimi kapsamında yürütülmeli ve gerekli görülen süreçlerde iyileştirme çalışmaları yapılmalıdır.

3. Program Öğretim Planının Tasarımı

3.1. Ders Dağılım Dengesi

Programların ders dağılım dengesi oluşturulurken zorunlu, seçmeli, ortak zorunlu ve üniversite seçmeli dersler olmak üzere dört sınıflandırma bulunmaktadır. Burada;

- **Zorunlu dersler:** Öğrencinin kaydolduğu programda almakla yükümlü olduğu derslerdir.
- **Seçmeli dersler:** Öğrencinin kaydolduğu programda yer alan, öğrencinin seçimine bağlı derslerdir. Müfredatta seçmeli derslerin toplam AKTS kredi miktarı, ilgili programın toplam AKTS kredisinin %25'inden az olamaz. Seçmeli dersler, alan içi ve alan dışı seçmeli dersler olarak planlanır. Programlarda, ilgili akreditasyon ölçütleri ve program yeterlilikleri dikkate alınarak öğrencilerin farklı disiplinlerden bilgi ve beceri kazanmalarını destekleyecek şekilde yeterli sayıda alan dışı seçmeli derse yer verilir.
- **Ortak zorunlu dersler:** Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde yer alan Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Türk Dili ve Yabancı Dil dersleridir.
- **Üniversite seçmeli dersler:** Öğrencilerin kişisel gelişimleri amacıyla aldıkları, Üniversitemiz ortak seçmeli ders havuzunda olan derslerdir.

T.C.
TRABZON ÜNİVERSİTESİ
PROGRAM TASARIMI, ONAYI, İZLENMESİ VE GÜNCELLENMESİ
KILAVUZU

Tablo 2. Program öğretim planı iş akış şeması

	ÖĞRETİM PLANI OLUŞTURMA VE GÜNCELLEME SÜRECİ
1	Öğretim planı ders dağılım dengesi (<i>Bölüm / Ana Bilim /Sanat Dalı Kurul Kararı</i>)
2	Öğretim planının birim kurullarında görüşülmesi (<i>Akademik Birim Kurul Kararı</i>)*
3	Öğretim planının Üniversite Eğitim Komisyonunda görüşülmesi (<i>Üniversite Eğitim Komisyonun Görüşü</i>)
4	Öğretim planının Senato onayı sonrası uygulanması (<i>Senato onayı</i>)
5	Öğretim planının izlenmesi ve güncelleştirilmesi

*: *Akademik Birim: Fakülte, Enstitü, Konservatuvar, Yüksekokul, Meslek Yüksekokulu*

Programda yer alacak derslerde ders dağılım dengesinin belirlenmesinde ortak dersler, seçmeli dersler ve zorunlu dersler esas alınmalıdır. Ders dağılım dengesi ve AKTS değerlendirmesi yapılırken öğrencilerin kişisel gelişimlerini destekleyici derslere veya etkinliklere katılımlarını aksatmayacak düzeyde bir iş yükü oluşturulması ilke olup seçmeli derslerin ağırlığı %25 ve üzerinde olmalıdır. Bu bilgiler ışığında programda yer alacak derslerin uygunluğunun belirlenmesinde ve güncellenmesinde iç ve dış paydaş anketleri doğrultusunda elde edilen verilerin yanı sıra YÖKAK ölçütleri, TYYÇ, ulusal ve uluslararası ölçütler göz önünde bulundurulmalıdır (Tablo 5).

Öğrencilerin mutlaka alması gereken dersler zorunlu ders statüsünde olmalıdır. Seçmeli derslerde ise alana ilişkin veya alan dışı dersler olabilir. Burada gerçekleştirilmesi gereken temel unsur öğrencilerin ihtiyaç duyacakları kazanımları sağlayacak derslerin müfredatta bulunmasıdır. Bu amaçla enstitü-fakülte- ortak seçmeli dersleri de oluşturulabilir. Özetle; programda yeterlilikleri sağlayabilecek düzeyde zorunlu ve seçmeli derslere yer verilirken meslekle ilgili ve meslek dışı dengesi gözetilmelidir. Ayrıca öğrencilere kültürel derinlik ve farklı disiplinleri tanıma imkânı da sağlayabilmek için program içeriği öğrencinin akademik olmayan etkinliklere de zaman ayırabileceği şekilde düzenlenmelidir.

3.2. Program Tasarımında Erişilebilirlik ve Fırsat Eşitliği

Eğitim-öğretim süreçlerinin engelli ve dezavantajlı öğrenciler için erişilebilir kılınması program tasarımının temel unsurlarından biridir. Bu kapsamda birimler müfredat ve ders tasarımlarında aşağıdaki hususları uygulamakla yükümlüdür:

- 1) Öğretim Yöntemlerinin Çeşitlendirilmesi: Derslerin sunumu ve materyalleri (UBYS üzerindeki kaynaklar dâhil), farklı engel gruplarının (görme, işitme, ortopedik vb.) erişebileceği formatlarda veya dönüştürülebilir yapıda tasarlanmalıdır.
- 2) Alternatif Ölçme ve Değerlendirme: Ders kazanımlarının ölçülmesinde, öğrencinin engellilik durumuna göre fırsat eşitliğini bozmayacak alternatif yöntemler (sözlü sınav, büyük puntolu materyal, sesli soru, bilgisayar ortamında sınav vb.) ders bilgi paketlerinde esnek bir yapıda tanımlanmalıdır.
- 3) Fiziki ve Dijital Altyapı Uyumu: Uygulamalı dersler, laboratuvar çalışmaları, stajlar ve teknik geziler planlanırken Engelsiz Üniversite Ölçütleri dikkate alınarak fiziki mekân ve süreç erişilebilirliği önceden analiz edilmelidir.

T.C.
TRABZON ÜNİVERSİTESİ
PROGRAM TASARIMI, ONAYI, İZLENMESİ VE GÜNCELLENMESİ
KILAVUZU

4. Ders Öğrenme Çıktılarının Program Çıktılarıyla Uyumu

Ders kazanımlarının program çıktılarıyla uyumunun takip edilebilmesi için öncelikle program çıktıların (bilgi, beceri ve yetkinlik) ve ders kazanımlarının net bir şekilde (bilişsel, duyuşsal ve devinimsel seviyelerle birlikte) oluşturulması gerekmektedir. Bu amaçla TYYÇ ve uluslararası ölçütler, paydaş görüşleri esas alınarak önemli ve anahtar çıktılar içeren en az beş program yeterliliği belirlenmelidir. Öğrenci bilgi sisteminde ilgili alanlarda ders kazanımları ve program yeterliliği ilişkisi detaylı bir şekilde tanımlandıktan sonra hedeflenen çıktılara erişim için izleme faaliyetleri yapılmalıdır. Bu amaçla paydaş anketlerinin yanı sıra ders kazanımlarının program çıktılarına sağladığı katkı UBYS' de yer alan dersin değerlendirme bileşenleri aracılığıyla periyodik olarak ölçülmeli ve değerlendirilmelidir. Tüm veriler ışığında gerekli durumlarda iyileştirme faaliyetleri gerçekleştirilmelidir.

5. Öğrenci İş Yüküne Dayalı Ders Tasarımı

Bologna sürecine katılan ülkelerin ulaşması gereken hedefler arasında yer alan AKTS, öğrenci merkezli bir sistemdir. Öğrenci merkezli öğrenme, sonuç odaklı bir yaklaşımla aktif öğrenme, eleştirel ve analitik öğrenme, öğrenci açısından artan sorumluluk ve hesap verebilirlik, öğrencinin artan özerkliği hem öğrencinin hem de öğretmenin rol aldığı öğrenme ve öğretme sürecini ifade eden bir yaklaşımdır. Öğrenci merkezli öğrenme sisteminin tam olarak uygulanabilmesi için AKTS kredilerinin kullanımı önemlidir. AKTS sistemi ile öğrenme çıktıların ve öğrenme süreçlerinin şeffaflığı sağlanmaktadır. Bu yaklaşımın temel amacı, farklı ülkelerde öğrenim gören öğrencilere ait ders sonuçlarının ilgili kurumlarca adil olarak tanınmasını sağlamaktır. Ayrıca AKTS kredilerinin kullanımı, şeffaflığı geliştirerek öğretim programlarının tasarlanmasına ve geliştirilmesine de yardımcı olmaktadır. Bu kılavuz, üniversitemizin tüm birimlerinde aktif olarak kullanılan AKTS süreçleri hakkında bilgi vermekte, anketler sonucu (özellikle öğrenci anketleri) elde edilen veriler ışığında AKTS kredilerinin güncellenmesi ve izlenmesini tanımlamaktadır.

5.1. Eğitim düzeylerine göre zorunlu AKTS

Yükseköğretim düzeyinde eğitim veren kurumlarda her bir diploma programından mezun olmak için alınması gereken dönemlik ve toplam AKTS miktarları aşağıda Tablo 3'te verilmiştir. Tabloda yer alan TYYÇ düzeylerinde başarılı olabilmek için öğrenciler toplam AKTS kredisini almak ve ilgili yönetmelikler kapsamında başarılı olmak zorundadırlar.

Tablo 3. Program seviyelerine göre asgari yarıyıl sayısı AKTS değerleri.

TYYÇ düzeyi	Eğitim süresi (yıl)	Dönem Sayısı	Toplam AKTS Kredisi
Ön Lisans	2	4	120
Lisans	4	8	240
Tezli Yüksek Lisans	2	4	120
Doktora	4	8	240
Bütünleşik Doktora	5	10	300

T.C.
TRABZON ÜNİVERSİTESİ
PROGRAM TASARIMI, ONAYI, İZLENMESİ VE GÜNCELLENMESİ
KILAVUZU

5.2. Öğrenci iş yükünün hesaplanması

AKTS kredilerinin doğru belirlenebilmesi için öncelikle ilgili ders için öğrenci iş yükünün belirlenmesi gerekmektedir. 1 AKTS 25-30 saatlik iş yüküne karşılık gelen çalışmayı ifade etmektedir. Bir öğrenci 3 AKTS kredisine sahip bir ders alıyor ise bu ders için 75-90 saatlik bir iş yükünün olduğu anlaşılır. Üniversitemizde 1 AKTS'lik ders için harcanması gereken süre 30 saat olarak belirlenmiştir. AKTS kredileri öğrencilerin iş yüküne karşılık gelen öğrenim çıktılarına ulaşılabilmesi açısından kritik olduğundan iş yükünün gerçekçi belirlenmesi önemlidir. Öğrenci iş yükünün doğru ve ölçülebilir hesaplanabilmesi için dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:

- Dersin amacı ve içeriği belirlenmelidir.
- Ders süreleri (teorik ve uygulama saatleri olarak) belirlenmelidir.
- Dersin haftalara göre konu başlıkları ve gerekli ise ön hazırlık süreçleri belirlenmelidir.
- Derste kullanılacak öğrenme ve öğretme yöntemleri belirlenmelidir.
- Öğrencinin edinmesi gereken öğrenme çıktıları belirlenmelidir.
- Dersin program çıktıları ile ilişkisi ve katkı düzeyi belirlenmelidir.
- Ders kapsamında gerçekleştirilecek ölçme ve değerlendirme araçları (ara sınavlar, ödevler, seminerler, final sınavı vd.) belirlenmelidir.
- Öğrencinin ders içi ve ders dışı gerçekleştirilmesi gereken aktiviteler ve süreleri belirlenmelidir. Bunlar; ders süresi, sınıf dışı çalışma süresi, ödev, sunum veya seminer hazırlama, ara sınavlar, uygulama, laboratuvar, proje, yarıyıl sonu sınavı şeklindedir. Gerekli hallerde birimler kendilerine özgü uygulamaları da sisteme dâhil edebilirler.

Herhangi bir ders için AKTS hesaplaması yapılırken uygulanması gereken en önemli husus ilgili ders kapsamındaki kazanımları edinmek için öğrencinin gerçekleştirmesi gereken çalışmaların doğru belirlenmesidir. Bir dersin haftalık ders saati az olabilir. Ancak ilgili dersin kazanımlarını elde etmek için ders dışı çalışma faaliyetlerinin daha etkin yapılması gerekebileceğinden AKTS kredisi, ders saati daha fazla olan bir dersten yüksek olabilir (Örneğin bitirme projesi dersleri gibi). Burada önemli olan ilgili dönemlerde yer alan dersler içerisinde adil ve tutarlı bir AKTS kredilendirmesinin oluşturulmasıdır. Üniversitemizde yer alan tüm eğitim programlarına ait müfredat ve AKTS kredisi bilgileri <https://ubys.trabzon.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?culture=tr-TR> adresinde tüm paydaşların erişimine açık olarak yer almaktadır. Mevcut öğrenci bilgi sistemindeki bir derse ait iş yükü hesaplaması ara yüzünde bulunan etkinlikler ders süresi, sınıf dışı çalışma süresi, ödev, sunum veya seminer hazırlama, ara sınavlar, uygulama, laboratuvar, proje, yarıyıl sonu sınavı şeklindedir. İş yükü hesaplamasında kullanılan başlıklar incelendiğinde öğrencilerin her bir ders için farklı başlıklarda farklı düzeyde iş yüküne sahip olabileceği açıktır. İlgili kriterler ve ders saatleri dikkate alındığında AKTS hesaplamasına dair bir örnek aşağıda verilmiştir. Bu örnekte görüldüğü üzere (T/K 4/4) olan dersin AKTS kredi iş yükü hesabı aşağıdaki şekilde (Tablo 4) hesaplanmıştır.

Tablo 4. AKTS İş Yüğü Tablosu Örnek

Faaliyetler	Sayı (Hafta)	Süresi (Saat)	Toplam İş Yüğü
Teorik Ders	14	4,00	56,00
Ders Öncesi Bireysel Çalışma	14	3,00	42,00
Problem Çözme	14	3,00	42,00
Ara Sınav (Vize) Hazırlık	2	13,00	26,00
Vize	2	2,00	4,00
Final Sınavı Hazırlık	1	10,00	10,00
Final	1	2,00	2,00
Toplam:			182,00
	Toplam İş Yüğü / 30 Saat) :		182/30=6,06
		AKTS:	6,00

AKTS kredilerinin doğru belirlenmesi özellikle öğrencilerin o ders kapsamında ne kadarlık bir çalışma gerçekleştirmeleri gerektiğini ön görebilmeleri açısından önemlidir.

5.3. AKTS belirlenmesinde izlenecek yol

Zorunlu veya seçmeli dersler, staj, proje, tez ve diğer çalışmaların tümüne bir AKTS kredisi verilmelidir. AKTS kredi hesaplamalarına geçilmeden önce aşağıda sıralanmış öğeler belirlenmiş olmalıdır:

- Program yeterlilikleri
- Ders öğrenme çıktıları
- Ders öğretim yaklaşım, yöntem ve teknikleri
- Öğrenme çıktılarının ölçme ve değerlendirme yöntemleri
- Öğrencinin ders içi ve dışı dersle ilgili ayıracağı zamanlar

Ders ve program ile ilgili yukarıda sıralanan öğeler belirlendikten sonra iş yüğü belirlenerek AKTS değerleri hesaplanabilir. Sırayla;

- **Dersi veren öğretim elemanlarının önerisi:** İlgili derslerin AKTS kredilerinin belirlenmesinde ne kadarlık bir iş yüğü gerektiğini en iyi dersi veren öğretim elemanı bilebilir. Bu nedenle AKTS kredilerini ilk olarak dersi veren öğretim elemanı, AKTS kredi hesaplamasında kullanılması gereken öğeleri göz önünde bulundurarak belirler.
- **Bu süreçte mevcut olması durumunda paydaşlardan da katkı alınabilir.** Özellikle ilk defa öğrenci alacak birimlerde program derslerinin AKTS kredilerinin düzenlenmesinde öğrenci hariç paydaşlardan anketlerle geri bildirim alınabilir.
- **Dönem Sonu Ders/Öğretim Elemanı Değerlendirme/AKTS Anketi Sonuçları:** Her yarıyıl sonu öğrenciler tarafından cevaplanan anketlerden elde edilen veriler, derslerin gerçek AKTS değerlendirme hesaplanmasında dikkate alınabilir.

T.C.
TRABZON ÜNİVERSİTESİ
PROGRAM TASARIMI, ONAYI, İZLENMESİ VE GÜNCELLENMESİ
KILAVUZU

- Öğretim üyesi/elemanı tarafından belirlenen AKTS kredileri Bölüm/Ana bilim/Ana sanat Dalı kurullarında gözden geçirilerek onaylanır ve müfredat düzenleme süreçleri kapsamında akademik takvime uygun olarak işlemler yürütülür (*Akademik takvimde yeni eğitim öğretim yılına geçilmeden bir önceki eğitim öğretim yılının sonuna doğru ilan edilen müfredat güncelleme süreçleri kapsamında işlemler tamamlanır*).
- Güncellenen AKTS kredilerinin uygunluğunun ve program çıktı hedeflerine katkısının belirlenebilmesi adına izleme faaliyetleri gerçekleştirilerek **paydaşlara geri bildirim** yapılmalıdır.

5.4. AKTS izleme ve güncelleme

AKTS kredilerinin tüm paydaşların taleplerini karşılayacak düzeyde doğru bir şekilde belirlenmesi ve güncellenebilmesi adına düzenli aralıklarla izlenmesi gerekmektedir. Bu amaçla; dersi veren öğretim üyeleri/elemanları, iç paydaşlar ve dış paydaşlardan alınan geri bildirimler ile kredilendirme sistemi kontrol edilerek gerekli durumlarda yenilenmelidir. Bu amaçla sırasıyla;

- 1) **Paydaş anketleri:** Bu aşamada özellikle öğrencilerin sürece dâhil edilmesi sağlanmalıdır.
- 2) Gerçekleştirilen anketler aracılığıyla elde edilen sonuçlar dersi veren öğretim elemanları ile paylaşarak ön değerlendirme alınır.
- 3) Anket sonuçları ve ön değerlendirme raporu ilgili kurullarda tartışılarak izlenecek yol belirlenir (*AKTS kredi güncelleme, ders revizyonu, müfredat güncelleme, program çıktıları güncelleme vb. kararlar alınabilir*).
- 4) Alınan kararlar uygulanarak gerçekleştirilen değişimler tüm paydaşlara iletilir.
- 5) AKTS kredilerinde güncelleme yapıldıktan sonra 4.1’ de belirtilen süreler dâhilinde yeniden AKTS uygunluk ve değerlendirme anketleri uygulanmalıdır (*Anketler sonucunda uygunsuzluk belirlenmediğinde o dönem için herhangi bir güncelleme yapılmasına gerek yoktur. Ancak süreç dinamik olduğundan uygunsuzluk olmasa dahi iki yılda bir anketler tekrarlanarak sürecin halen başarılı olup olmadığını izlenmelidir*).
- 6) Senato kararı gerektiren güncelleme durumlarında (*AKTS kredi güncelleme, ders revizyonu, müfredat güncelleme, program çıktıları güncelleme vb.*) Tablo 2. Program öğretim planı iş akış şemasında izlenen süreçler yeniden uygulanmalıdır.

Bu güncelleme işlemlerinde iş yükü, AKTS, öğrenme çıktıları ve öğrenme faaliyetleri bütünsel olarak ele alınmalıdır. Dolayısıyla AKTS güncelleme gerekliliği halinde ders programı ve eğitim bileşenlerinin de yeniden tasarlanması gerekebilir.

6. Programların İzlenmesi ve Güncellenmesi

Her bir programda hedeflenen çıktıların elde edilebilmesi adına programda yürütülen eğitim öğretim süreçlerinin izlenmesi kritiktir. Bu amaçla elde edilen veriler ışığında paydaşlarla gerçekleştirilecek değerlendirmeler sonucunda gerekli güncellemelerin yapılması programın etkin olarak yürütülmesinin yanı sıra kaliteli eğitim yönündeki gelişimin sürdürülmesi açısından önemlidir. Programın izlenmesinde aşağıda listelenen veriler kullanılır.

1. Paydaş anketleri,
2. Mezuniyet aşamasına gelen öğrencilerle odak grup görüşme sonuçları,
3. UBYS verileri,
4. Yarıyıl veya dönem başına açılan ders sayısı,
5. Öğrenci sayıları,
6. Öğrenci başarı durumları,
7. Ders çeşitlilik durumu,
8. Uygulama dersleri ve diğer alana özgü yaklaşımların durumu,
9. İlişik kesme sayıları ve nedenleri,
10. Yatay ve dikey geçiş oranları,
11. ÖSYM tercih edilme ve öğrenci yerleşme oranları.

Programların izlenmesi sürecinde elde edilen veriler ışığında programda verilen eğitimin kalite unsurları açısından değerlendirilmesi ve mevcut durumun güçlü ve eksik yönleri açıkça ortaya konulmalıdır. Eksik yönlerin geliştirilmesinde alınacak önlemler kesin hatlar ile belirlenmeli ve uygulamalar sonrası geri bildirimle paydaşlar bilgilendirilmelidir.

7. Eğitim ve Öğretim Süreçlerinin Yönetimi

Eğitim öğretim süreçlerinin yönetimi tüm aşamaların birbiriyle uyumlu bir şekilde yürütülmesi gereken bir süreçtir. Bu amaçla oluşturulan iş akış süreci Tablo 5’te özetlenmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde tüm süreçlerin uygulanma aşamaları açıkça görülmektedir. Ayrıca bu kılavuzda yer alan önceki bölüm başlıklarında da her bir başlıkta yer alan içeriklerin nasıl yürütüleceğine dair alana özgü iş akış süreçlerine de yer verilmiştir. Tüm verilerin değerlendirilmesinde ortak bir yaklaşım sergilenmekte ve bu kapsamda YÖKAK ölçütleri, TYYÇ, ulusal ve uluslararası ölçütler ve paydaş görüşleri (*öğrenciler, öğretim elemanları, öğretim elemanları, işverenler, sektör temsilcileri, mezunlar, meslek odaları vd.*) dikkate alınarak stratejik plandaki hedeflere ulaşılması yönünde sürekli olarak kaliteyi artırıcı faaliyetlere yer verilmesi amaçlanmaktadır. İlgili hedeflere ulaşılabilmesi adına bu aşamaya kadar açıklanan tüm verilerin takip edilmesi ve geri bildirimler doğrultusunda iyileştirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Tüm sürecin

T.C.
TRABZON ÜNİVERSİTESİ
PROGRAM TASARIMI, ONAYI, İZLENMESİ VE GÜNCELLENMESİ
KILAVUZU

başarıyla uygulanabilmesi için birimlerin izlemesi gereken yol;

- 1) Programa dair tüm bilgilerin; Trabzon Üniversitesi internet sayfasında yer alan Bilgi Paketi sayfasında erişilebilir olması (<https://ubys.trabzon.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?culture=tr-TR>),
- 2) Eğitim-öğretime dair tüm süreçlerin (*derslerin yürütülmesi, ölçme ve değerlendirme sistemlerinin uygulanması, iş yerinde eğitim vb. alana özgü uygulamaların gerçekleştirilmesi*) Üniversitenin güncel akademik takvimine uygun olarak yürütülmesi,
- 3) Program tasarımı, ders dağılım dengesi, ders kazanımlarının program çıktılarıyla uyumu ve AKTS'lerin uygunluğunun belirlenmesi adına her eğitim öğretim dönemi veya yılı sonunda gerçekleştirilen anketler ile geri bildirimlerin alınması,
- 4) Tüm süreçler sonucunda gerçekleştirilen güncellemelerin paydaşlara iletilmesi ve/veya web adresinde duyurulması şeklindedir.

Tüm süreçler Tablo 5'te belirtilen iş akış şeması döngüsünde yıllık ve mezuniyet çevrimi şeklinde uygulanmalı ve elde edilen veriler Kalite Komisyonu / Kalite Koordinatörlüğü koordinasyonunda düzenlenecek toplantılarda diğer birimlerle paylaşılmalıdır. Bu sayede iyi uygulama örneklerinin diğer birimlere aktarılması sağlanarak Kurum genelindeki tüm birimlerde eğitimin sürekli gelişen bir dinamizme kavuşması amaçlanmaktadır.

Hüküm bulunmayan haller

Bu Kılavuzda hüküm bulunmayan hallerde 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, ilgili Yükseköğretim Kurulu kararları, Trabzon Üniversitesi eğitim-öğretim yönetmelikleri, Senato kararları ve ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanır.

Yürürlük

Bu Kılavuz, Trabzon Üniversitesi Senatosu tarafından kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

Bu Kılavuz hükümlerini Trabzon Üniversitesi Rektörü yürütür.

Tablo 5. Eğitim ve Öğretim Süreçlerinin Yönetimi

